

בד א מיי פ"ד מהל' גניבה הלכה א והלכה י:
בה ב מיי פ"ז מהל' שבעות הלכה טו ופ"ז מהל' גולה הלכה יב והל' יג:
בז ג ד מיי פ"ח מהל' גניבה הל' יג ופ"ז מהל' גולה ואבידה הלכה יד ופ"ח מהל' פ"י שנגז: **בז ה** מיי פ"ד מהל' אסורי מצח הלכה טו והל' יז סגנ לאוין שיו:

כפילא ארבע וחומשא זווא. לפי מה שפ"ה דחומשא עולה לו זכפילא שמשלם את הכפל ונפטר בך מן החומש קשה קלת מה בך אי כפילא ארבע וחומשא זווא ומיהו בןקוט' פ"י דלית ליה כפרה בחומש כיון שאין יוכר ומוצלע בתוך הכפל ואי הוה מפרש דחומשו עולה לו זכפילו שמשלם את החומש ועולה לו לכפל הוה ניחא דהוה פריך שפיר אכל לשון זכפילו לא משמע הכי ובמסקפתא נמי גרסי' וחומשו עולה לו מתוך כפילו וריב"ז מפרש דלשון זכפילא פריך דמשמע דחומשו עולה לכל כפילו:

אלמא קרן בעין שנגב. מימיה אמאי לא דחי כגון דמעיקרא שויה זווא ולבסוף שויה ד' וכפילא זווא כעין שנגב ללא כרז וחומשא זווא כשעת העמדה דין כדלמך דתצרה או שמיה משלם ד' וי"ל דליכא למימר הכי כלל דמהיכא תיתי דקרן יהא כשעת העמדה דין וכפל ד' וה' יתי' כעין שנגב דאין לחלק בין כפל ד' וה' רבא, והעמידה בשנשבע והודה ארבע פעמים וחייב על כל שבעה הודאה חומש דכת' החמישית והודה הורה רבתי אהרן מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיק חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הכי אש' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוה טובח ושלו הוה מוכר, או תיבא ד' חנינא נגב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבע' וחמש' כעין שנגב. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' וה' טלו טבח ושלו מכר וכול', ואקשינן ליה, ונקייה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד, ואוקימנא לבית שמאי דטבח שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אבי ר' שמע' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמע' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתנאי נתן לה חטים באתננה ועשאן שמן, וזים ועשאן שמן, ענבים ועשאן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבית שנייהו. וביה הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

רבינו הנגאל

הכי דאמי, אילימא דמעיקרא (היה שור ד' והשתא שורן ד' האי כפילא ד' וחומשא זווא, היאך חומשו עולה לו בכפילו. אלא כגון דמעיקרא הוה שוה ארבעה וזו והשתא שוה זווא והוה ליה כפילו זווא וחומשו זווא, ושמי' מניה קרו וכוואמרינן. והדאה רבא, והעמידה בשנשבע והודה ארבע פעמים וחייב על כל שבעה הודאה חומש דכת' החמישית והודה הורה רבתי אהרן מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיק חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הכי אש' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוה טובח ושלו הוה מוכר, או תיבא ד' חנינא נגב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבע' וחמש' כעין שנגב. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' וה' טלו טבח ושלו מכר וכול', ואקשינן ליה, ונקייה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד, ואוקימנא לבית שמאי דטבח שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אבי ר' שמע' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמע' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתנאי נתן לה חטים באתננה ועשאן שמן, וזים ועשאן שמן, ענבים ועשאן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבית שנייהו. וביה הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

וכי"א ממון המשלם בראש. שאינו משלם אלא קרן והשיב את אשמו"ו היינו קרן שהוא אשם וחוטא עליו ובקרא אחרונה כתיב התם ואת אשמו יביא לה' וגו' ויקרא ה': **ושאינו משלם בראש.** כי הכא דליכא כפל לא שייך זה דין חומש כלל ואפי' לא שוין חומשא וכפילא פטור ור"ש אשם קאמי לאסופי לפטורא: **כפילא ד' וחומשא זווא.** וכיון דלין שוין לא חומש מקרי ולא סליק ליה: **דכפילא זווא וחומשא זווא.** דחומש בתר קרנא שיימינן וקרן משלם כעין שנגב נמלא קרן ד' וחומשו מוסיק עליו מצמוץ זווא וכפילא זווא וכפל כשעת העמדה דין והיינו כרז דאי לאו קרן כעין שנגב לא הוה חומש ואי כפל כעין שנגב הוה ד' אלא ש"מ כרז: **וכגון אמרי לך.** אי לערבינהו קבעי לא ליכתוב לא וי"ו ולא את: **לאפסוקי זין ממון גבוה.** אשם: **לממון דינאו.** חומש דלאו אורח ארעא לערובינהו להדיא: **נעשה שינוי זיוו וקנאו.** בשינוי להא מילתא דאס טבח ומכר שלו הוה טובח וכו' ופטור מד' וה' אכל קרן וכפל משלם קרן כי השתא וכפל כעין שנגב או כשעת העמדה לכת' לאומיני דיכול לשנויי דהך מתניתא כפל ד' וה' דוקא נקט אכל קרן היכא ה' דלשכח כי השתא משלם: **סורא גנבי מינד.** בתמיה: **ונקניינו בשינוי השם.** נהי דשצח דגופיה לא הוה שינוי דממילא קצבא ואולו ומיהו בשמא ודאי אישתני: **מ"מ קשיא.** לר' אילעא: **שינוי במקומו עומד.** אע"ג דאישתני לא נפקי מרשות בעלים: **שני חדא אסור.** לקרנן: **עד**

ועגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוה מוכר איתביה רבי חנינא לר' אילעא יגנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשא כעין שנגב ואי ס"ד קניה בשינוי אמאי משלם שלו הוה מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שנגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל ר' חמנא ניצלן מוהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקוף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא. שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב ואילי צאנד לא אכלתי אילים הוה דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו עומד ולא קני דתניא נתן לה באתננה. חייטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי דכתיב גם לרבית שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי הוה הם

הכי דאמי, אילימא דמעיקרא (היה שור ד' והשתא שורן ד' האי כפילא ד' וחומשא זווא, היאך חומשו עולה לו בכפילו. אלא כגון דמעיקרא הוה שוה ארבעה וזו והשתא שוה זווא והוה ליה כפילו זווא וחומשו זווא, ושמי' מניה קרו וכוואמרינן. והדאה רבא, והעמידה בשנשבע והודה ארבע פעמים וחייב על כל שבעה הודאה חומש דכת' החמישית והודה הורה רבתי אהרן מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיק חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הכי אש' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוה טובח ושלו הוה מוכר, או תיבא ד' חנינא נגב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבע' וחמש' כעין שנגב. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' וה' טלו טבח ושלו מכר וכול', ואקשינן ליה, ונקייה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד, ואוקימנא לבית שמאי דטבח שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אבי ר' שמע' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמע' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתנאי נתן לה חטים באתננה ועשאן שמן, וזים ועשאן שמן, ענבים ועשאן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבית שנייהו. וביה הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

א) לקמן קמ"ג, ב) מנילה ג: ע"ז גכ"ג, א) לקמן לו: ד) נשנת פד: כמותו מה"א: ט) לקמן סח"א, ו) לקמן נג: ממורה ל: ז) לממדי ה' א) ח' ז"ל דלשנת. רש"י ט) פכה פ"א מ"ג, ו) לקמן סח. ע"ס.

תורה אור השלם

- או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו והגזשתינו יסף עליו לאשר הוא לו יתגבו ביום אשמתו: ויקרא לא כד
- שור או כשב או עז פי קולד וקיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והקאה יצאה לקרבן אשה לך: ויקרא כב כו זה עשרים ענה אנכי עקור רחליך ועקור לא שכלו ואילי צאנד לא אקלתי:
- בראשית לא לה
- לא תביא אתנן זונה ונחירי כלב בית יי אלהך לכל גדר פי תושבת יי אלהך גם שניהם: דברים כג יט

הגהות הב"ח

א) גמ' שינוי במקומו עומד כלי':

גליון הש"ס

גמ' שור בן יומו קרוי שור. ע"י מנחות לא ע"כ ומוס' שם ד"ה מ"ל: שם חייטין ועשאן סולת. עין בספרי יבאס לנא"מ סי' כ"ו:

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. לך, דאס טבח ומכר שלו הוה מוכר איתביה רבי חנינא לר' אילעא יגנב טלה ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשא כעין שנגב ואי ס"ד קניה בשינוי אמאי משלם שלו הוה מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שנגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל ר' חמנא ניצלן מוהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקוף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא. שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב ואילי צאנד לא אכלתי אילים הוה דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו עומד ולא קני דתניא נתן לה באתננה. חייטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי דכתיב גם לרבית שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי הוה הם

קרן הוה מוקמינן ליה בשינוי שאין חוזר והא דמייתי רבה סיוע לרבנו ממתינתין דהגזול עמים (לקמן ד' ג): משום דמיירי בשינוי חוזר לבריימו כדמוקי ל' התם ברש פרקין (ס) בעלים משופים ואמר טווי והיא' דלא הספיק ליתן לו עד שצבעו נראה לרבה דאיירי נמי בשינוי החוזר שיכול להעבירו ע"י לפון כדלמך ברש הגזול (ס) ואע"פ דלר' יוחנן מיירי בשינוי שאינו חוזר ומוקי לה בקלא אילין דלא עבר לה לרבה נראה לו דוחק להעמידה בקלא אילין (דלא עבר) ולהכי מייתי סיעתא: הם